

Aarhus byråds journalsager (J. Nr. 448-1919)

Originalt emne

Foreninger

Foreninger/Dansk Sygeplejersaad

Overslag over Kommunens Indtægter og Udgifter

Skatter og Afgifter

Skatter og Afgifter/Skatter og Afgifter i Almindelighed

Sundhedsvæsen

Sundhedsvæsen/Sundhedsvæsen i Almindelighed

Sygehuse

Sygehuse/Kommunens Hospitalsvæsen i Almindelighed

Indholdsfortegnelse

- 1) [Byrådsmødet den 11. december 1919](#)
- 2) [Byrådsmødet den 4. marts 1920](#)
- 3) [Byrådsmødet den 11. marts 1920](#)
- 4) [Byrådsmødet den 20. marts 1920](#)
- 5) [Byrådsmødet den 22. april 1920](#)

Uddrag fra byrådsmødet den 11. december 1919 - side 8

[Til første side](#)

[Klik her for at åbne den oprindelige kilde](#)

(J. Nr. 448-1919)

Indstilling fra Sygehusudvalget om Forhøjelse af Stipendiet til de studerende, der deltager i de kliniske Øvelser og Forelæsninger i Aarhus.

Mousten oplyste, at Stipendierne hidtil havde været 60 Kr., men foresloges forhøjede til 100 Kr.. De blev kun givet til udenbys Deltagere, hvoraf man kunde regne med højst 10, altsaa ialt ca. 1000 Kr..

Indstillingen vedtoges.

Uddrag fra byrådsmødet den 4. marts 1920 - side 3

[Til første side](#)

[Klik her for at åbne den oprindelige kilde](#)

(J. Nr. 448-1919)

Forslag til Overslag over Kommunens Indtægter og Udgifter i 1920-21.

-1. Behandling.

Formanden forelagde Forslaget. Udgifterne viste en stærk Stigning, fordelt over saa godt som alle Konti. Stigningen var paa Konto I, Byens Bestyrelse, 235475 Kr., Konto II, Fattigvæsenet, 188500 Kr., Konto III, Tilskud til Hjælpekassen, var uforandret, Konto III B, Tilskud til Arbejdsløshedskasser, var steget med 10000 Kr., og desuden overførtes hertil 500000 Kr. fra Hjælpekassens Konto. Konto III C, offentlig Arbejdsanvisning, var steget med 3000 Kr., Konto IV, Alderdomsunderstøttelsen, med 451900 Kr., Konto IV B, Enkebørnsunderstøttelsen, med 30000 Kr., og Konto V, Skolevæsenet, med 591300 Kr. Her skulde egentlig have været opført en Post paa ca. 100000 Kr. til et nyt Varmeapparat i Skolen i Nørrebrogade, men Udvalget havde ment, at det gamle kunde holde et Par Aar endnu ved en Reparation, og hertil var opført 10000 Kr., Konto VI, Rets- og Politivæsenet, udviste en Stigning paa 265847 Kr., Konto VII, Medicinalvæsenet 644667 Kr., Konto VIII, Gader og Veje, 93912 Kr., Konto IX, Byens Belysning, 8869 Kr., og Konto X, Begravelsesvæsenet, 111690 Kr. eller ca. 100 %. Hertil var dog at bemærke, at der skulde udarbejdes et nyt Betalingsreglement, saaledes at Indtægter og Udgifter omtrent vilde dække hinanden, idet der blev en Merindtægt paa Budgettet af 2721 Kr., hvilket sammenlignet med i Fjor var en Besparelse af 5810 Kr. Dette Reglement burde egentlig have foreligget nu ved Budgetbehandlingen, men det havde ligget meget længe hos Menighedsraadene og trods gentagne Opfordringer været umuligt at faa derfra. Konto XI,

den offentlige Renlighed, var steget med 132540 Kr., og Konto XII, Brandvæsenet med 91420 Kr., medens der paa Konto XIII, Indkvarteringsvæsenet, var en Besparelse paa 5500 Kr., idet man ikke regnede med at faa saa meget Militær i Byen i det kommende Aar som i det foregaaende. Stigningen paa Konto XIV, de offentlige Lystanlæg, var 62345 Kr. eller ca. 150 %, Konto XV, Renter af Gæld, var steget med 343978 Kr., og Konto XVI, Afdrag paa Gæld, 35657 Kr., hvilket jo egentlig var en Formueforøgelse. Konto XVII, Udgifter, der affholdes af Laan, var opført med 2482746 Kr., hvilket var en Besparelse fra i Fjor paa 482320 Kr. Denne Konto angik udelukkende Arbejder, som var paabegyndt de foregaaende Aar, men ikke fuldført. Det var ikke Meningen at sætte nye Arbejder i Gang i det kommende Aar, da Kommunen havde opbrugt alle sine Laanemidler og derfor var nødt til at standse med alt Arbejde, ogsaa Boligbyggeriet. Konto XVIII, anden Forøgelse af Aktiver, viste en Besparelse paa 8787 Kr., og Konto XIX, Bidrag til forskellige Institutioner, en Stigning paa 46413 Kr. Af Udgifterne paa denne Konto beroede en Del paa Byraadets nærmere Beslutning. Konto XX, andre og uforudsete Udgifter, beløb sig til 922450 Kr., hvilket var en Nedgang paa 171400 Kr. Af denne Konto var de 750000 Kr. Dyrtidstillæg til Kommunens Funktionærer og 26000 Kr. til Regulering i Henhold til den sidste Overenskomst med Funktionærerne. Disse Beløb vilde blive fordelt paa de forskellige Konti, hvor de hørte hjemme. Af andre Udgifter paa samme Konto var der opført 30000 Kr. som Tilskud til private Byggeforetagender, 3000 Kr. til en Bogsamling og 10000 Kr. til Forarbejder angaaende Oprettelse af et jysk Universitet. Endelig var Konto XXI, Overskud ved Aarets Udgang, paa 3615625 Kr.

Hvad Indtægterne angik, var Indtægten af Kommunens Jorder forhøjet, efter som Kontrakterne udløb. For Skovenes Vedkommende var der det beklagelige Resultat, at Indtægter og Udgifter omtrent ophævede hinanden; men det var ikke let at drive Skovbrug i denne Tid, hvor Staten bestemte Prisen paa Træet, og andre paa Arbejdet. Hvad Vandværket angik, henstillede Budgetudvalget til Vandværksudvalget at søge at faa dette til at forrente sig bedre ved en yderligere Forhøjelse af Vandafgiften, for naar alle Udgifter medregnedes, gav det næppe noget Overskud. Vandværksudvalget havde opført en Post paa 140000 Kr. til Brændsel; det fremgik ikke, til hvilken Pris man havde tænkt at indkøbe Kullene, men forhaabentlig vilde Summen kunne slaa til. Ligeledes vilde Taleren henstille til Belysningsudvalget at forøge Indtægten af Gas og Elektricitetsværket. Naar Dyrtidstillægget blev tillagt denne Konto, vilde der næppe blive noget Overskud, og det var maaske ogsaa tvivlsomt, om den budgetterede Kokspris kunde holdes. Slagtehuset gav som sædvanligt

intet Overskud. Budgetudvalget havde paa Politiets Regnskab opført som Tilskud fra Havnen 24000 Kr. i Stedet for som tidligere 16000 Kr., og Havneudvalget maatte altsaa optage denne Post paa sit Budget. Ligeledes maatte det være Havnens Sag at holde Krogen ved Sydhavnen ren for Tang, og man havde derfor paa Budgettet kun opført 1000 Kr. hertil.

Hvis man drog en Sammenligning mellem de paalignede Skatter for indeværende og foregaaende Aar, vilde Forholdet blive saaledes:

1919-20 1920-21

Skatpaa Ejendomsskyld. 285000 Kr. 295000 Kr.

" " Aktieselskaber . 155000 Kr. 300000 Kr.

" til Erhvervskom. . . . 200000 Kr. 250000 Kr.

" paa Formue og Lejligh. 5917907 Kr. 9912323 Kr.

Denne sidste Post viste altsaa en Stigning paa 3994416 Kr; men for at faa den rette Sammenligning maatte man egentlig herfra drage 1 Mill. Kr., som Budgetudvalget foreslog at paaligne for at faa nogle af de forbrugte Midler ind igen. Der var i 1917-18 forbrugt af Kommunens Aktiver ca. 1200000 Kr., i 1918-19 ca. 1000000 Kr. og i 1919-20 ca. 2300000 Kr., ialt i de 3 Aar ca. 4500000 Kr. udover Budgettet. Deraf vilde indkomme ved det 5. Kvartals Skat ca. 1200000 Kr., og naar der saa paa indeværende Aars Budget paalignedes 1000000 Kr. heraf, vilde der endnu mangle 2300000 Kr., som altsaa maatte paalignes igennem de følgende Aar. Taleren var overbevist om, at intet Byraad havde været i Stand til at undgaa disse Overskridelser, og det bedste Bevis herpaa var, at der i Byraadet havde været fuldstændig Enighed om disse Forhold. Paa nærværende Budget fandtes flere Udgiftsposter, som man under normale Forhold vilde have taget af Laanemidler, men da man i Øjeblikket ingen saadanne havde, var det nødvendigt at paaligne dem paa Budgettet. Budgetudvalget var af den Formening, at Budgettet i Aar var lagt rigeligt, saa hvis der ikke i Aarets Løb skete noget meget slemt og uventet, regnede man med, at Budgettet rigeligt kunde holdes.

Kommunens Nettoformue var i Fjor beregnet til ca. 10727763 Kr. og paa nærværende Budget til 10248793 Kr., saa Forinueforringelsen kunde ikke kaldes særlig stor. Under normale Forhold vilde der hvert Aar være en Formueforøgelse ved, at der afdrages ca. 600000 Kr. paa Kommunens Gæld. - Taleren vilde efter disse Bemærkninger sætte

Simonsen bemærkede, at efterhaanden som Budgettet svulmede op og blev større og større, blev 1. Behandling gennemgaaende kortere. Det kunde tyde paa, at der ikke var meget at sige til de uhyre Stigninger, og at Lysten til at omtale Budgettet blev mindre, eftersom alle Forudsætninger sprængtes, og det var jo blevet almindeligt i de senere Aar, at man slet ikke kunde regne med noget mere. Da Byen i 1909 fik det store Laan paa 9 Mill. Kr., hvoraf Kommunen fik 6- 6½ Mill.. og Havnen Resten, var alle enige om, at nu kunde der ikke være Tale om at laane i de første 10 Aar; men det var gaaet helt anderledes, idet der siden var laant 13 Mill. Kr., hvoraf faktisk intet var tilbage. Kommunen havde i Øjeblikket et løst Laan i Privatbanken paa 4300000 Kr., hvilket tilstrækkeligt klargjorde den finansielle Situation, og det var selvfølgelig ikke rart for Kommunen at have et saa stort Laan uden nogen som helst Fasthed. Det betød jo ikke, at Byen var paa Fallittens Rand; enhver kunde se, at Status var god; men det betød, at der var stor Pengeknaphed, saa der ikke kunde faas Laan, og at der var stillet store Krav paa alle Omraader. Muligvis kunde nogen frygte, at dette Forhold til Banken vilde lægge et Baand paa Kommunens frie Styrelse. Om dette vilde blive Tilfældet, vidste Taleren ikke; men selvfølgelig kunde det befrygtes, hvis Byraadet vilde foretage sig noget, der kom paa tværs af dette Pengeinstituts Interesser. Dette Forhold vilde ogsaa gøre det klart for Byens Borgere, at den kommende store Skattebyrde var nødvendig. Hvad det forelagte Budget angik, var der næppe meget at tage fra eller lægge til. Der var kun medtaget det allernødvendigste, da det hidtil havde været umuligt at laane de Midler, som var nødvendige for Byens Trivsel og Udvikling; i hvert Fald havde Betingelserne været saa stramme, at man ikke kunde forsvare at gaa ind paa dem. I Virkeligheden var Byens Status god, idet den udviste et Overskud paa 10 Mill. Kr.. En Vurdering i Øjeblikket vilde tilmed gøre Aktivsiden meget større; thi med Undtagelse af de Bygninger, der var kommen til i de senere Aar, var der overalt regnet med gammel Tid og gamle Penge. Der var sagt, at man ikke kunde kapitalisere Skoler o. lign. og regne med dem som Haandpanter, der gav Indtægt. Men hvis Kreditorerne tog dem, var Kommunen forhindret i at udføre de Forpligtelser, der paahvilede den, eller ogsaa maatte man leje Lokaler dertil og betale den Leje, der forlangtes. Det var altsaa ikke manglende Soliditet, men den almindelige Depression paa Pengemarkedet, som var Skyld i, at Kommunen ikke havde kunnet faa noget Laan. Men dette Forhold tyngede haardt paa Budgettet, idet man saa maatte sætte Udgifter derpaa, som man ellers vilde afholde af Laan, f. Eks. en Udgift paa 16900 Kr. til en Ambulaunebil, 15700 Kr. til Indretning af Lokaler til Statspolitiet, 12600

Kr. til en Automobil til Sygehusene, 16000 Kr. til en Lastbil til Brolægningsvæsenet, 31000 Kr. til Kloakering og Arbejder ved Byggegrunde, som først senere gav Indtægt ved Salg o. s. v. Det var givet, at Skattebyrden vilde blive meget stor, og Taleren kunde i hvert Fald kun tænke sig een Vej udenom, og den var næppe farbar; det var, om Byens Borgere enedes om at yde Kommunen et kontant Millionlaan til en rimelig Rente og derved slap billigere i Skat. Taleren vilde henstille til den Del af Byens Befolkning, som havde Penge, at tænke derpaa. Skylden for den nuværende Situation maatte lægges paa det samlede Byraad, for alle havde været medvirkende til dette Resultat. Nogle vilde maaske mene, at med et konservativt Flertal var Dyrtidsudgifterne blevet mindre, men Forholdene i de Kommuner, hvor Socialdemokraterne var i Mindretal, tydede ikke derpaa, og i Aarhus Byraad havde man ved næsten alle Lejligheder været enige om Dyrtidsforanstaltningerne. Det eneste Omraade, hvor den konservative Gruppe havde taget en noget afvigende Stilling, var Spørgsmaalet om Nedskrivning af Byggesummerne for de kommunale Ejendomme; men nogen skarp Principforskel havde der dog ikke været. Nogle vilde ogsaa give Byens Grundejere en Del af Skylden for Bolignøden og den store Udgift, som Kommunen havde maattet sætte sig i for at afhjælpe denne; men Hovedskylden laa hos Staten, som nu helt syntes at have slaaet Haanden af Aarhus Kommune og ikke bekymrede sig Spor om, hvorledes Kommunen blev stillet paa Grund af den store Nedbrydning af Boliger. Men Grundejerne var blevet beskyldt for at have gjort Bolignøden større ved fortrinsvis at udleje deres Lejligheder til Folk, som var flyttet ind fra Landet, og ved at drive Spekulation med Ejendomme med ledige Lejligheder. Taleren var af den Mening, at den omtalte Nedskrivning af Kommunens Ejendomme med 1/5 var baade forsvarlig og nødvendig paa dette Tidspunkt, for Kommunen skulde ikke gaa i Spidsen som Huslejefordyrer. Men dermed var jo ikke sagt, at dette Standpunkt var holdbart i Længden. Nu tydede jo Forholdene paa, at Kommunens Byggeri vilde blive en permanent Tilstand, og saa kunde man selvfølgelig ikke rent ud give 1/5 af Byggesummerne bort. Dette Boligspørgsmaal var en meget vanskelig Sag, og fra flere Sider arbejdedes der paa at løse det. Man havde af den Grund givet Huslejelove, og der havde været Tale om en Boligskyld, Boligationering o. s. v., for man kom jo ikke bort fra, at Samfundet havde Pligt til at skaffe Boliger til Landets Befolkning. - Taleren beklagede, at Kremetoret ikke fandtes paa Budgettet; det vilde være ønskeligt at faa denne Ovn snarest muligt, saa at Anstalten kunde blive taget i Brug. En af de væsentligste Grunde til de store Udgifter var det nye Lønregulativ, som havde medført en aarlig Merudgift paa ca. 2 Mill. Kr. foruden Dyrtidstillæg og Ekstratillæg. Man vilde sikkert

fra alle Sider indrømme, at denne Udgift var nødvendig; men paa den anden Side maatte Funktionærerne nu ogsaa stille sig saa imødekommende som muligt overfor den haardt betrængte Kommune og Skatteyderne. Der var paa Budgettet opført ½ Mill. Kr., som egentlig kunde have været paalignet i Tillægsskat, idet de var anvendt til Dyrtidsforanstaltninger. Taleren vilde henlede Opmærksomheden herpaa overfor de Røster, der lød om, at det socialdemokratiske Regimente i Aarhus Byraad gik ud paa at flaa de rige. Budgettet forudsatte, at der ikke i indeværende Aar maatte opkræves noget 5. Kvartals Skat, og til yderligere Betyggelse var der til Restitution af Kassebeholdningen opført 1 Mill. Kr.. Hvis altsaa ikke alle Forudsætninger bristede, vilde der ikke blive Tale om noget 5. Kvartals Skat eller nogen ekstra Tillægsskat. Der var bygget og projekteret kommunale Huse for ca. 5 Mill. Kr., hvoraf der var optaget Laan paa ca. 1½ Mill. Statens Bidrag til de første 8 Huse havde været 111000 Kr., og der var laant i Kreditforeningen 257000 Kr. i 14 Ejendomme, hvilket var en forholdsvis ringe Sum, saa meget mere som Ejendommene maatte siges at være udmærket byggede, og der kunde ikke være nogen Risiko ved at anbringe Penge deri. Kommunen havde altsaa selv maattet anbringe ca. 3 Mill. Kr. i disse Boliger. Det vilde sikkert blive nødvendigt paa en eller anden Maade at fortsætte med Byggeriet, og hvis der ikke var anden Udvej, kunde Taleren tænke sig, at man blev nødt til at sælge løs af Ejendommene for at kunne faa Midler til at bygge nye, selv om det maatte være den sidste Udvej at gøre dette. Barakkerne var ligeledes en stor Byrde, ogsaa for Efterslægten, idet et Beløb her paa 1200000 Kr. skulde betales i Løbet af 15 Aar. Budgettet forudsatte, at der i det kommende Aar kunde laanes ca. 2½ Mill. Kr., ellers kunde Balancen ikke gennemføres; men der var vist ogsaa nu Udsigt til et mindre Kommunelaan. Paa Kontoen over Bidrag havde man været enige om ikke at optage nye Bevillinger, selv om det var beklageligt, og kun forhøjet en Del af de gamle efter Dyrtidens Krav. Taleren kunde dog ønske, at man havde behandlet et Andragende om en Gangsti mellem Hasle og Aarhus. En Mærkelighed var den vældige Stigning paa Politiets Konto, naar man erindrede, at en stor Del af Polititjenesten var overgaaet til Statspolitiet. Tillige var der nu kommet Andragende om at faa flere Overbetjente; men Taleren syntes, at Byraadet havde stillet sig saa velvilligt overfor Politiet, at det nu, ligesom Funktionærerne i det hele taget, maatte være lidt skaansomme overfor Kommunen. Bevillingen til Skolen for Arbejderne var forhøjet lidt; men saa var det ogsaa Meningen, at Kontoen ikke maatte overskrides, og ligeledes havde man henstillet til Huslejenævnene ikke at overskride den Bevilling paa 6000 Kr., der var givet dem.

-Taleren vilde hermed anbefale Budgetforslaget til Medlemmernes Velvilje, og skulde nogen kunne anwise Veje til at mildne det store Tryk, der hvilede over Budgettet, vilde det sikkert blive modtaget med Glæde.

Formanden vilde oplyse, at der var det bedste Forhold mellem Kommunen og Privatbanken, saa man behøvede ikke at frygte noget i den Retning. Men saa længe Kommunen ikke kunde faa et fast Laan, maatte man selvfølgelig undgaa Udgifter, der skulde affholdes af Laan. En Ovn til Krematoriet vilde i Øjeblikket koste ca. 40000 Kr., og det var mange Penge.

Møller følte ikke nogen Glæde ved at fremlægge et Budget som dette. Forrige Aars Budget var paa 5½ Mill. Kr., og det, mente man, var et meget stort Beløb; men der havde alligevel været meget betydelige Overskridelser, saa det havde været nødvendigt at gaa til et 5. Kvartals Skat. For 1920-21 skulde der udskrives ca. 10 Mill. Kr., hvilket skyldtes den mægtige Stigning af Prisen paa Fødemidler, Beklædning, Brændsel og især paa Lønningskontoen. Naar der samtidig var vedtaget en stærk Forhøjelse af Statsskatten, saa betød det, at der for de fleste Indtægters Vedkommende ikke kunde blive Tale om nogen Kapitalopsamling, hvilket næsten kunde kaldes skæbnesvangert, ikke blot for selve Kapitalens Vedkommende, men særlig fordi man svækkede Energien og Lysten til at tjene saa meget som muligt. Hvis man sammenlignede Aarhus med Frederiksberg, viste det sig, at de to Kommuner udskrev omtrent lige meget i Skat, men Frederiksberg havde mindst 20000 Mennesker mere end Aarhus og langt flere store Indtægter. For Øjeblikket kunde man dog ikke sige noget bestemt om Skatteprocenten for det kommende Aar; Indtægterne var selvfølgelig steget stærkt, især de smaa og mellemstore, hvorimod de allerstørste vist var gaaet tilbage; men der var i hvert Fald ingen Tvivl om, at Skatteprocenten vilde blive stor. Taleren var glad over Borgmesterens Udtalelse om, at man næppe behøvede at frygte noget i Anledning af det store løse Laan i Privatbanken; men paa den anden Side var man nødt til at indrette Byens Styrelse efter det Faktum, at man havde en meget stor løs Gæld. Et gammelt Ord sagde: Intet er saa galt, at det jo er godt for noget! og Situationen kunde maaske give Anledning til mere Sparsommelighed, end man ellers kunde vente. Der havde været Ønsker fremme om et nyt Optagelseshjem, maaske en ny Fattiggaard, Udvidelse af Alderdomshjemmet, Opførelse af en Administrationsbygning o. s. v.; men alt dette blev nødt til at vente til bedre Tider. Selv om man fik et Laan i en nær Fremtid, blev det næppe større, end at det lige kunde dække Kommunens løse Gæld, og derfor maatte der en gennemført Sparsommelighed til. Blot Ansættelse af en Stadsarkitekt med tilhørende Kontor kostede

44000 Kr. aarligt. Taleren havde selv været med til at anbefale Ansættelse af en saadan, fordi der var Brug for ham; derimod havde Taleren været bestemt imod Ansættelse af en kommunal Maler, og det blev næppe nogen Gevinst for Kommunen. Der var sagt fra flere Sider, at det eneste, der nu kunde hjælpe, var Sparsommelighed og Arbejde. I de sidste Par Aar havde der vist været adskillige Tilfælde, hvor det gjaldt mere om at konstatere Arbejdsløshed end at skaffe sig Arbejde; men heldigvis syntes det nu, at Arbejdslysten var steget. Fortjenesten var ogsaa steget stærkt, ikke mindst for de unges Vedkommende; men mange af disse tænkte ikke paa at spare noget sammen til senere, og de forbrugte ofte Pengene paa en daarlig Maade. Det burde være baade en Pligt og Æressag for enhver at kunne sørge for sig selv. Hvad Alderdomsunderstøttelsen angik, saa misundte Taleren ikke dem, som fik denne Understøttelse, men det var forkert, at Folk, som lige var fyldt 60 Aar, straks fik Hjælp, for de behøvede ikke at være uarbejdsdygtige i den Alder; Staten havde ogsaa sat 70 Aar som den normale Pensionsalder. Lønningskontoen viste en mægtig Stigning. Da man i 1916 fik et nyt Lønregulativ, var der vist overalt Tilfredshed dermed; men paa Grund af de usædvanlige Forhold fik det jo kun en kort Levetid, og allerede i 1919 maatte der laves et nyt. Dette var saaledes, at Funktionærerne kunde være tilfredse dermed. Hvis man vilde drage en Sammenligning, saa fandtes der i 1914 under Lønregulativet 306 Personer med en Aarsløn af ialt 512113 Kr. og i 1919: 447 Personer med en Løn af ialt 2888800 Kr. Persontallet var steget med 46 %, hvilket var betydeligt mere end Stigningen af Folketallet, men Lønstigningen androg ca. 205 %. Heraf var 1. Lønklasse steget mindst, nemlig 118 %, Sygehusenes Personale havde en Lønstigning paa 160 %; at det ikke var mere, skyldtes maaske, at de fik fri Station. Stigningen var for Haandværkerne og Arbejdsmændene 226 %, Politiet 232 %, Kedelpasserne 259 %, Brandvæsenets Funktionærer 213 %, Maalerkontrollørerne 221 %, Sygehusudvalgets Funktionærer 254 %, Fattigudvalgets 240 % o. s. v. Hele den udbetalte Lønning beløb sig i 1914 til ca. 930000 Kr. og i 1920 ca. 4111000 Kr. altsaa en Stigning paa ca. 3180000 Kr. eller 342 %. Disse Tal viste, at Aarhus Kommune ikke havde været karrig overfor sine Funktionærer, og forhaabentlig vilde de ledende indenfor Organisationerne holde deres Ønsker og Krav tilbage om endnu højere Lønninger, i hvert Fald kunde Lønudvalget næppe for Tiden anbefale yderligere Lønstigninger, selv om der maaske kunde findes spredte Tilfælde, hvor der var et eller andet at rette. Ligeledes havde Lærere og Lærerinder faaet en saadan Lønstigning, at de antagelig vilde føle sig tilfredse og ikke fremkomme med nye Krav. Efter Statistikken var Pristallet nu 142; men der havde hersket nogen Misforstaaelse

om Beregningen af det deraf følgende ekstra Dyrtidstillæg. Kommunens Dyrtidstillæg var analogt med Statens og udregnedes paa samme Maade; men der var i Lønregulativet henvist til en forkert Dato, fordi man paa dette Tidspunkt ikke havde den endelige Lov at gaa frem efter. Et Normalbudget i 1914 paa 2000 Kr. svarede i Januar 1919 til 3601 Kr., og i 1920 til 4155 Kr., altsaa en Stigning i det sidste Aar paa 554 Kr. eller 15,4 %.

Dyrtidstillægget var fastsat til 60 Kr. og 20 Kr. for hver fulde 3 % af Stigningen og vilde altsaa blive for gifte 300 Kr. og for ugifte 100 Kr. aarlig, gældende fra 1. April til 30. September. Udregningen for de timelønnede Arbejdere vilde ske efter samme Grundlag. Taleren kunde slutte sig til Borgmesterens Udtalelser angaaende Vandværket; naar man medregnede det ekstra Dyrtidstillæg kunde det kun lige balancere, og skete der Uheld i Aarets Løb, vilde der blive Underskud. Elektricitetsværket havde et budgetteret Overskud paa 155200 Kr., men omtrent Halvdelen heraf vilde medgaa til det ekstra Dyrtidstillæg, saa det vilde blive et meget lille Overskud af en Omsætning paa ca. 2330000 Kr.; det burde være mindst 200000 Kr. Hvis der skete Maskinskade o. lign., vilde det let blive Underskud. Man burde ligesom i København dække en Del af Dyrtidstillægene ved Forhøjelser paa de kommunale Værker, og Taleren vilde henstille til Belysningsudvalget inden 2. Behandling at stille et Ændringsforslag om en Forhøjelse af 5 Øre for Strøm og Lys, hvilket vilde give en Merindtægt af ca. 145000 Kr. Ligeledes henstillede Taleren, at Tilskudet paa 20000 Kr. til den kommunale Badeanstalt blev nedsat til det halve. For Gasværket var det budgetterede Overskud 160540 Kr.; men det ekstra Dyrtidstillæg vilde her andrage ca. 100000 Kr., hvortil kom en lille Forhøjelse for Kontorassistenterne, saa det virkelige Overskud vilde kun blive ca. 40000 Kr. af en Omsætning paa henved 6 Mill. Kr. Driftskapitalen for Belysningsvæsenet androg henved 4 Mill. Kr., og man regnede med 5 % Rente; men for disse Penge gav Kommunen 7 %, hvilket var et direkte Tab paa 80000 Kr aarlig, saa hvis man tog dette Forhold i Betragtning, vilde Gasværket faktisk give et Underskud paa 40000 Kr. Det var derfor aldeles nødvendigt, at der skete en Forhøjelse, og hvis Udvalget ikke kunde gaa med hertil, vilde Taleren selv ved 2. Behandling stille Forslag om en Forhøjelse af Gasprisen paa 5 Øre pr. Kbm. De 4 Biler, som var foreslaaet, havde Udvalgene fundet nødvendige, men Udgiften hertil maatte tages paa Budgettet; noget stort Overskud vilde de næppe give. Slagtehuset gav som sædvanligt Underskud, og Kommunens Tørveværker var heller ikke nogen særlig god Forretning. Der havde været nogen Divergens mellem Partierne angaaende de kommunale Bygninger, idet Talerens Parti havde ment, at Husene i det mindste skulde kunne forrente sig. De første 84 Lejligheder blev sat til en Leje, der

androg 5,21 % af Byggesummen; men hvis man regnede Administrationsudgifter m. v., fik Kommunen kun 3 3/4% af sine Penge, og det maatte næsten kaldes uforsvarligt, naar den selv maatte betale 7 % i Rente, og i det lange Løb kunde man ikke vedblive hermed ; det var tillige en stor Uretfærdighed, idet de senere byggede Lejligheder var langt dyrere, saa de, som boede i de første, fik faktisk en Understøttelse af Kommunen. Der var heller ikke noget forkert i at hæve Huslejen, naar man saa hen til den store Indtægtsstigning og Pengenes synkende Værdi. Til Vedligeholdelse var opført ca. 48000 Kr., hvilket var et meget stort Beløb paa nye Bygninger. Der var ingen Tvivl om, at private kunde baade administrere og bygge billigere, og forhaabentlig blev Tiderne snart dertil, saa Kommunen kunde holde op dermed. Taleren vilde ikke forlange Huslejeloven ophævet, men man kunde ikke blive staaende ved den sidste Forhøjelse, hvis man skulde have private til at bygge. Skatten paa Aktieselskaber var budgetteret til 350000 Kr., men vilde forhaabentlig kunne forhøjes en Del, og det samme gjaldt Erhvervsskatten, som Taleren egentlig havde ventet vilde give et langt større Beløb. De 500000 Kr. til Arbejdsløshedskasserne var Resten af tidligere Lovgivning ; ingen kunde sige bestemt, hvor meget det vilde blive; muligvis kunde Beløbet tidtids eftergives, hvis man søgte Ministeriet derom, og dette vilde erkende, at Aarhus hørte til de vanskeligst stillede Kommuner. Alderdomsunderstøttelsen var steget med 100 %, saa enten maatte der være forholdsvis mange gamle Mennesker i Aarhus, eller ogsaa maatte Udvalget være særlig flot anlagt Maaske havde ogsaa Kommunen været saa human, at man derved havde trukket mange af disse Mennesker til Byen. Udvalget maatte dog tænke paa, at Aarhus ikke var nogen særlig velstillet Kommune, og det var nødvendigt at spare; det var jo ikke nogen absolut Nødvendighed, at Aarhus blev Nr 1 af Jyllands Byer, hvad Skatteprocenten angik. Fattigudvalget maatte kaldes nogenlunde skikkelig, selv om en Vedligeholdelsesudgift paa 50000 Kr. aarlig var urimelig høj. Hospitalskontoen steg selvfølgelig med mindst ½ Mill. Kr., og dette Udvalg regnede, som om der slet ikke var noget, der hed Penge. Taleren skulde dog ikke komme nærmere ind derpaa, da Udvalgets Formand havde meddelt, at man søgte om Takstforhøjelse, hvilket ogsaa var absolut nødvendigt. Det var selvfølgelig rart at have smukke Lystanlæg, men en Udgift paa 100000 Kr. hertil maatte kaldes meget stor; alene Haven ved Vesterbro havde en Udgift til Gartnere og Elever paa 22000 Kr. Hvis der ikke kunde spares paa Udgifterne, burde man se at faa større Indtægter, og f. Eks. Lejen af Pavillonen i Vennelyst maatte kunne forhøjes. Angaaende et Laan hos Kommunens Beboere, vilde Taleren sige, at selv om Viljen var der, saa manglede vist Evnen, og f. Eks. et Laan paa 4 Mill. Kr. til 6 % i

Stedet for en løs Gæld til 7 % vilde kun betyde en Besparelse af 40000 Kr. aarlig. Men denne Tanke kunde vist godt lægges til Side. I de senere Aar havde der været Enighed om Dyrtdsforanstaltningerne; derimod havde Talerens Gruppe skarpt protesteret imod Uddelingen af Dytidsmærker til alle, ogsaa dem, der ikke trængte dertil, og det drejede sig dengang om en Udgift paa ca. 2 Mill. Kr. Bevillingen paa 10000 Kr. til Arbejdet for et jysk Universitet maatte meget anbefales. - Taleren vilde hermed anbefale Budgettet til Vedtagelse, dog med de eventuelle Ændringer paa Vandværkets og Belysningsvæsenets Budgetter.

Politimester Kiørboe henstillede til Byraadet, at der blev ansat flere Overbetjente, saa Antallet blev ialt 16; samtidig kunde man saa ophæve Stillingen som Inspektionsbetjent. Man kunde ikke uden Lovhjemmel forøge Politistyrken, men nok Antallet af overordnede. For Tiden fandtes der kun 6 Overbetjente, og de havde hver deres specielle Virksomhed, hvor de ikke godt kunde undværes; derfor kneb det med overordnede i den almindelige Polititjeneste til at vejlede de yngre, inspicere ved Vagter o. l. Der fandtes i Aarhus kun 12 % overordnede Stillinger indenfor Politiet, medens der f. Eks. i København var 25 % og paa Frederiksberg 20 %. Dertil kom, at Politiet selv af egen Drift havde foreslaaet at ophæve Stillingen som Reservepatrouillebetjent, hvorved der sparedes ca. 8000 Kr., og Udgiften ved den foreslaaede Forøgelse af Overbetjentenes Antal vilde kun andrage 2200 Kr. aarlig. Politiforeningen havde i November Maaned indgivet Andragende herom, og dette var anbefalet af Taleren, men Byraadet havde ikke ment at kunne imødekomme det. Taleren vilde derfor atter anbefale Andragendet til Byraadets Velvilje, og subsidiært foreslaa, at der bevilgedes Politimesteren et Beløb til Fordeling blandt de Betjente, der kunde bruges til at forrette overordnet Tjeneste. Skulde Byraadet ikke kunde gaa med dertil, vilde Taleren meget henstille at forøge Antallet af Inspektionsbetjente med mindst 4, hvilket kun vilde andrage 200 Kr. aarlig for hver. Der var spurgt, om Politistyrken ikke kunde indskrænkes, da Statspolitiet nu havde overtaget de kriminelle Sager af større Betydning. Men der fandtes her i Byen kun 10 Statsbetjente, og derfor havde det været nødvendigt at laane Statspolitiet 10 kommunale Betjente. Endvidere havde Indførelse af 8 Timers Arbejdsdag medført, at Antallet slog daarligere til end tidligere. Byen kunde derfor ikke undvære nogen af det nuværende Antal, som tilmed var fastsat for nogle Aar siden, da Byen var mindre end nu. Man maatte ikke undervurdere Politiets Arbejde i Samfundets Tjeneste, og det gjorde man, hvis man vilde indskrænke Antallet eller nedsætte Lønningerne. Politiet var vist godt tilfreds med deres nuværende Lønning. Taleren takkede Byraadet for dets

Imødekommenhed med Hensyn til Anskaffelse af en Ambulancebil, som sikkert vilde være til stor Nytte for Politiet. - Paa Sundhedskommissionens Budget stod opført et Beløb paa 600 Kr. som Honorar til Kommissionens Sekretær. Taleren havde foreslaaet 900 Kr. og vilde indtrængende anmode om, at dette Beløb maatte blive bevilget; for det var et meget stort Arbejde, ogsaa af juridisk Art.

N. Joh. Laursen udtalte, at det foreliggende Budget var det tungeste, som Aarhus By nogen Sinde havde haft med at gøre. Baade den ærede Formand og den socialdemokratiske Ordfører havde i deres Taler søgt at pynte lidt paa det; Formanden dvælede med Forkærlighed ved, at der var et Afdrag paa Gæld paa 600000 Kr. aarlig, og Ordføreren omtalte den særdeles glimrende Status. Men de 600000 Kr. Afdrag betød ikke meget i Forhold til de Laan, der var optaget i de sidste Aar, og hvad Status angik, saa var det selvfølgelig rigtigt, at Budgettet udviste et Overskud paa 10 Mill. Kr.; men de fleste Aktiver, som f. Eks. de store Skolebygninger o. l., var ikke meget værd i den Sammenhæng; de bedste var Kommunens Jorder, Overskudet af Vand, Gas og Elektricitet og fremfor alt Borgernes Vindskibelighed og Dygtighed og deres Evne til at tilpasse sig efter Tiderne. Forhaabentlig kunde Aarhus Borgerstand i de kommende Aar bevare Evnen til at føre deres By frem og magte de Byrder, der vilde komme. Taleren skulde ikke komme ind paa alle Tallene i Budgettet, men kun nævne enkelte Ting. Kirkegaardskontoen udviste en Stigning fra ca. 30000 Kr. til 110000 Kr, men denne store Stigning kom for en Del af, at Begravelsesvæsenet havde overtaget Vedligeholdelsen af en stor Del Grave, hvorved der altsaa ogsaa blev en forøget Indtægt. Dertil kom naturligvis den store Stigning paa Arbejdslønnen, hvorved f. Eks. den gennemsnitlige Betaling for Gravkastning blev ca. 23 Kr. Det fremgik forøvrigt aabent og tydeligt af Forslaget, at den stærkt stigende Arbejdsløn var den væsentligste Aarsag til, at Budgettet løb saa højt op, og det var glædeligt, at ogsaa Socialdemokraterne vilde indrømme dette. Men ellers havde den socialdemokratiske Ordfører talt i usædvanlig blide Toner og paa en meget delikat Maade faaet Sandheden frem. Det var naturligvis ogsaa glædeligt, at der var det gode Forhold mellem Kommunen og dens store Kreditor, Privatbanken, og selv om der ikke mellem Bankdirektøren og Formanden havde været Tale om Politik, saa havde de i hvert Fald nok talt om Finansvæsen, og dette laa temmelig nær op ad Politik. Denne Drøftelse havde muligvis ogsaa bidraget til de blide Toner fra Ordførerens Side.

Den største Skavank i Øjeblikket var den, at Folk i Almindelighed, gik ud fra, at de skulde leve mindst lige saa godt som før Krigen; men en saadan Økonomi vilde en skøn Dag

briste. Der var et andet Forhold, som Taleren vilde anbefale Hr. Simonsen at overveje. Inderfor Fagforeningerne var der en Tendens til at forlange lige Løn for en Times Arbejde, uanset om der udførtes en normal Times Gerning. Men naar Folk blev noget ældre, aftog deres Arbejdskraft, og i Stedet for at de saa kunde faa en lidt mindre Løn for deres mindre Arbejde, blev de skubbet ud og dermed henvist til Alderdomsforsørgelsen, saa snart de blev 60 Aar. Det vilde være til Gavn for Samfundet, om saadanne ældre Folk kunde vedblive at tjene lidt til deres Underhold, og man undgik at berøve dem deres Arbejdsglæde og Æren for at kunne til Dels forsørge sig selv. Med den stigende Levealder var Folk i Reglen ikke uarbejdsdygtige ved deres 60 Aar, og der var sikkert intet i Vejen for at sætte Grænsen op til f. Eks. 65 Aar. Det var ikke nogen Ulykke, at Folk tjente en god Løn, men Hovedsagen var, hvorledes de brugte denne Indtægt. Det var en stor Fare, naar den unge Arbejder forbrugte hele sin Løn til sit eget Underhold i Stedet for at opspare noget, for derved vænnede han sig til at bruge alt for mange Penge, og naar han engang satte Bo, og Familien skulde leve af den samme Indtægt, saa var saadanne Folk lige til Samfundets Understøttelse med det samme. Den socialdemokratiske Ordfører havde ogsaa udtalt, at alle i Byraadet var fælles om Skylden. Men der var vist alligevel en lille Forskel, for selv om alle i Byraadet havde stemt for Bevillingerne, havde der ofte først staaet en haard Strid derom i Udvalgene og man havde maattet fire fra begge Sider. Den socialdemokratiske Gruppe, som var den førende i Byraadet, maatte ogsaa tage Broderparten af Skylden. Hr. Simonsen og Taleren havde før staaet sammen om at bekæmpe Privilegier ovenfra, men det var tvivlsomt, om de kunde staa sammen om at bekæmpe dem nedad. Man fik ikke den finansielle Situation forbedret, saa længe en lille Gruppe inderfor Samfundet benyttede deres Magt uden at tage Hensyn til det fælles Samfund; saa længe noget saadant kunde ske, blev hele vor Økonomi elendig. Man behøvede blot at pege paa Slakteriarbejderne og Sukkerroedyrkerne. - Det saa underligt ud, at Brændsel til Hospitalerne var opført med et Beløb af 318000 Kr., medens det til samtlige Byens Skoler kun androg 150000 Kr., og Skolevæsenet var endda ikke særlig sparsommeligt. Taleren vilde udtale en varm Anbefaling af Tandklinikken, som gjorde et udmærket Arbejde, og det var i høj Grad nødvendigt at gøre noget for at modvirke de saa stærkt udbredte Tandsygdomme og bevare Tænderne sunde igennem Livet; det var ikke blot en Skønhed, men et stort hygiejnisk Gode. Ligeledes vilde Taleren advare imod de veneriske Sygdomme, som optraadte i en forfærdende Maalestok og ødelagde mange Mennesker for hele Livet. Til Slut henstillede Taleren, om ikke Byggevedtægterne kunde

mildnes noget for derigennem at faa noget bygget, de var muligvis temmelig stramme. Endnu værre var Usikkerheden i Arbejdsforholdene, de evindelige Strejker, som gjorde, at man slet ikke kunde disponere. Men skulde man dette Onde til Livs, kom man vist til at bruge lidt stærkere Udtryk, end den socialdemokratiske Ordfører havde brugt i sin Indledningstale.

Brammer fastslog, at Stillingen var saaledes, at man havde forbrugt af Laanemidler over 3 Mill. Kr. og af Driftskapitalen godt 800000 Kr. Det var en meget alvorlig Situation, men den indeholdt det gode, at man nu var ved at se Sandheden i Øjnene, medens man i de sidste 2-3 Aar havde lagt Budgetter, som man paa Forhaand vidste ikke kunde holde. Sandheden var, at Byen i Øjeblikket havde en meget stor løs Gæld, saa at man faktisk var sat under Administration. Taleren skulde kun omtale enkelte Ting af Budgettet, som han tidligere havde omtalt; men det havde ganske vist aldrig frugtet. Kontoen for Medicinalvæsenet viste en Stigning paa 644000 Kr., men endda var det tvivlsomt, om Budgettet kunde holdes, hvis man ikke fik en Forhøjelse af Taksterne. Selve Kontoen til Medicin og Forbindstoffer beløb sig til ialt 117500 Kr., hvilket næsten maatte kaldes et uhyggeligt stort Tal, ogsaa naar man sammenlignede det med Forbruget paa andre Hospitaler. Taleren havde tidligere bedt Sygehusudvalget fremskaffe visse Oplysninger angaaende Medicinforbruget, men de tilstillede Oplysninger var uden Betydning. Forhaabentlig kunde det nye kommunale Apotek bringe nogen Besparselse paa dette Omraade. Lønudvalgets Formand omtalte, at 1. Lønklasse havde faaet mindst Forhøjelse, nemlig 118 %. Men der var nogle Funktionærer udenfor Lønregulativet, der havde faaet langt mindre; saaledes fik f. Eks. Overlægen ved Fattigvæsenet kun 3000 Kr. eller ca. 50 % Stigning, hvilket næppe kunde kaldes passende. Stillingen som Læge ved Lyskliniken var opslaaet til 7500 Kr., men det var tvivlsomt, at man fik en virkelig kvalificeret Mand for en saadan Løn; det var en Chefsstilling, og den fordrede meget stor Uddannelse. Taleren beklagede, at man paa Budgettet havde strøget Udgiften til Rekonvalescenthjem, for det var en udmærket Foranstaltning, og man maatte hellere have beholdt denne og saa til Gengæld sparet lidt paa Udstyrelsen af medicinsk Afdeling. Det saa mærkeligt ud, at man her havde ansat en Kemiker som klinisk Assistent; maaske vilde der være en Mulighed for, at den kommunale Apoteker kunde paatage sig disse Undersøgelser. Skolevæsenets Budget var steget meget stærkt. Taleren havde tidligere hævdet, at der ikke vilde være noget til Hinder for, at man gik til at tage Skolepenge efter en progressiv Skala, for mange velstillede Folk satte nu deres Børn i Kommuneskolerne. I Aarhus levede mange Mennesker af en lille Kapital eller Livrente, og

dem kneb det meget stærkt for paa Grund af Dyrtiden og de store Skatter; der maatte tages Hensyn til disse Folk, for mange af dem led virkelig Nød. Fremgangen paa Tandklinikken var et stort Gode, selv om Udgifterne steg i samme Forhold; men Skoleudvalget kunde godt uden Vanskelighed forhøje Betalingen til 2 Kr. i Stedet for 1 Kr., især da alle, som ikke mente at have Raad til at betale, kunde blive fri. Taleren vilde bede Skoleudvalget fremskaffe en Statistik over Sygedagenes Antal for Lærere og Lærerinder til Belysning af Spørgsmaalet om lige Løn for lige Arbejde. Værneskolen var ogsaa et Gode, men den laa paa et meget uheldigt Sted; den burde netop ligge i frisk Luft, ved Skov eller lignende, for mange af disse svagt begavede Børn var ogsaa svage i legemlig Henseende. Fuldførelsen af Krematoriet vilde maaske noget udskyde Nødvendigheden af en ny Kirkegaard. Man havde i sin Tid lovet den sydlige Bydel, at den skulde faa en Kirkegaard, men nu var det vist Mening at lægge den ude ved Silkeborgvej, hvilket vilde blive en meget stor Ulempe for Søndre Bydel. Naar Slagtehuset gav Underskud, laa det maaske en Del i, at Svineslagtningen ikke maatte finde Sted i den ene Hal, hvorved denne var udelukket fra at give nogen Indtægt. Angaaende Pavillonen i Vennelyst, da var Udvalget vist enigt om at foreslaa en Forhøjelse af Lejen. Hvad endelig de kommunale Huse angik, havde Taleren i sin Tid stillet Forslag om, at de skulde forrente sig med 6%, og det havde dengang været rigtigt at følge dette Forslag. Der var dog ingen særlig Anledning til at forhøje Lejen i de sidst byggede Ejendomme, hvor en 4 Værelsers Lejlighed kom til at koste 1500 Kr. aarlig. Men det havde været sørgeligt at se det Sløseri, der var udvist med dette Arbejde, endskønt Arbejderne godt vidste, at hvis ikke Arbejdet blev fremmet, vilde mange af deres Medborgere komme til at mangle Tag over Hovedet. Ligeledes havde Byen af samme Grund maattet bygge Træhuse med stor Bekostning. Det vilde nu blive absolut nødvendigt at tage Skeen i en anden Haand her, og de Folk, der ikke vilde arbejde, maatte hurtigst muligt forsvinde. Med disse Ord vilde Taleren anbefale det foreliggende Budget; men det vilde sikkert knibe at faa 1 Mill. Kr. ind i Overskud.

N. Job. Laursen vilde kort henlede Opmærksomheden paa, at Byen tidligere havde haft en Gartner, der forestod Planlæggelsen af de smukke Anlæg, og Byen var ham megen Tak skyldig for dette Arbejde. Nu var Manden gammel og trængte til en Understøttelse, og Taleren vilde derfor ved 2. Behandling stille Forslag om at bevilge ham 500 Kr. aarlig i hans Levetid.

P. Petersen beklagede, at der skulde forelægges et saa trist Budget som dette, og det kunde maaske have været mildnet lidt, hvis Budgetudvalget ligesom tidligere havde

indkaldt de øvrige Udvalg til Forhandling, inden Budgettet blev lagt. Muligvis var man saa f. Eks. enedes om en Forhøjelse ved de kommunale Værker. Under en saadan Situation maatte man tage enhver Besparelse med, og maaske kunde man foreløbig spare de 100000 Kr. til nye Brolægningsarbejder. Taleren henstillede, at der inden 2. Behandling maatte foreligge en Beregning over Takstforhøjelsen paa Hospitalerne. Udgiften til disse havde sidste Aar været 2 Mill. Kr., og der var budgetteret knap 400000 Kr., altsaa ikke engang 1/5 af Udgiften; det maatte kaldes en horribel Administration. Kontoen til Understøttelser, Præmier og lignende var paa 200000 Kr., og det var sikkert alt sammen gode Formaaler; men naar Kommunen var saa nødlidende, at den ikke kunde hjælpe sig selv, var det maaske rigtigst at trække noget i Land af Hjælpen til andre. Til Simonsen vilde Taleren sige, at det næppe var Grundejerne, der havde trukket Folk til Byen, men den Forsørgelsespolitik, Kommunen havde drevet. Taleren havde tidligere stillet Forslag om, at de kommunale Huse skulde give en Leje, der svarede til 6½ %, men det blev forkastet. Udvalget agtede nu at foreslaa en Forandring af Lejen, men det blev muligvis ogsaa stemt ned. Forholdet var imidlertid det, at der nu i den ene Side af Gaden svaredes omtrent dobbelt saa stor Leje som i den anden Side, og en saadan Administration kunde ikke godt fortsættes.

Mikael Johansen kunde give Pastor Laursen Ret i, at der i Dag havde lydt andre Toner fra Hr. Simonsen, end det plejede at være Tilfældet.

Taleren vilde dog protestere imod, at Grundejerne skulde have Skylden for alt; for Grundejerforeningen havde netop averteret og henstillet til Ejerne at leje ud til Byens Folk fremfor til fremmede. Men hvis Hr. Simonsen vilde benytte sin Stilling som Rigsdagsmand til at arbejde for at faa Huslejeloven ophævet, saa vilde det private Byggeri nok komme igen. Hr. Simonsen havde nævnt en anden Udvej, nemlig et eventuelt Laan hos Byens Borgere. Hvis man i sin Tid havde fulgt Talerens Raad, saa havde man maaske opnaaet noget i den Retning, og der fandtes sikkert ogsaa Midler dertil i Byen. Naar man lagde Mærke til Indskudene i Banker og Sparekasser. Maaned efter Maaned, vilde man se, at det drejede sig om mange Millioner Kr. Selvfølgelig vilde det gaa ud over Pengeinstitutterne, men derved bidrog disse saa ogsaa til at hjælpe Byen over denne Katastrofe paa en smuk Maade. Man havde jo før i Aarhus kunnet blive enige om en Sag, naar det rigtig gjaldt noget. Taleren vilde understrege Dr. Brammers Udtalelse om, at det nye Sygehus var bygget alt for flot, og det samme gjaldt adskilligt andet. Taksterne paa Hospitalerne var

urimelig lave, og den bebudede Forhøjelse var i høj Grad paakrævet. Selvfølgelig skulde Patienterne have det saa godt som muligt; men det var absolut nødvendigt ogsaa at se paa, hvad det kostede. Taleren vilde i denne Sammenhæng spørge Udvalget, om den Meddelelse var rigtig, at Funktionærerne ved Sygehusene vilde strejke, hvis de ikke fik Kitler som Lægerne. Ellers kunde Taleren slutte sig til de fleste af Dr. Brammers Udtalelser, ogsaa med Hensyn til Betaling af Skolepenge fra en vis Indtægt af. De kommende Aar vilde næppe give mindre Udgifter, og man maatte derfor se sig om efter nye Indtægtskilder. Hvad endelig Vandværket angik, skulde Vandværksudvalget tage Henstillingen under Overvejelse; Taleren selv vilde gerne være med til en Forhøjelse, skønt det var en enkelt Stand, Grundejerne, der skulde betale den. Men for Resten var Vandværksudvalget det eneste Udvalg, som under hele Krigen havde holdt sit Budget, ja tilmed haft et Overskud.

Christensen vilde gøre et Par Bemærkninger angaaende Belysningsvæsenets Budgetter. Naar Overskuddet ikke var blevet større, skyldtes det for en Del, at man havde regnet med 10 % i Forrentning og Amortisation. Det var rigtigt nok, at naar det ekstra Dyrtidstillæg kom til, blev der næppe noget Overskud, og der var selvfølgelig ikke noget i Vejen for, at Udvalget drøftede Spørgsmaalet om en Prisforhøjelse, saa meget mere som det var ca. 2½ Maaned siden, at Udvalget havde lagt sit Budget, og der var siden den Tid sket betydelige Stigninger. Hvis Udvalget havde haft Lejlighed til at deltage i Budgetudvalgets Møder, havde man maaske selv foreslaaet den omtalte Forhøjelse. Prisen paa Kul var sat til 130 Kr. pr. ton, men for Øjeblikket var Prisen paa de gunstigste Betingelser igennem Fragnævnet 150 Kr. for engelske Kul, og udenom Fragnævnet og for tyske Kul var Prisen 170-200 Kr. Skulde dette Forhold vedblive, kunde det blive nødvendigt at forhøje Prisen baade for Gas og Koks, saa man var sikker paa ikke at faa Underskud. Men Forholdet var jo saaledes, at Udvalget til enhver Tid kunde regulere Priserne. Forøvrigt maatte man regne med, at der i den nærmeste Fremtid kom en Rationering i Lighed med tidligere, saaledes at hvad der brugtes udover et vist Kvantum, vilde blive til en betydelig forhøjet Pris.

Grunden hertil var Kulmangelen, og ved den sidste Rationering var Forbruget gaaet 20 % ned. Hvad Elektrisitetsværket angik, saa var den af Hr. Møller ønskede Pris den samme, som man for Tiden havde, men Udvalget havde haabet at kunne nedsætte den fra April. Siden Budgettet blev lagt, havde der dog været Tale om en betydelig Forhøjelse af Prisen paa Olie til Dieselmotorer, og saa kunde det ogsaa blive nødvendigt at forhøje Budgettet noget. Elektricitetsværket havde været noget ugunstigt stillet i de sidste Aar, idet der var flere store Kontraktkunder, som Statsbanerne, Sporvejselskabet, flere Fabrikker o. s. v.,

hvor man kun kunde forhøje Prisen ved en Forhandling med de paagældende. Heldigvis var nu Kontrakten med Statsbanerne udløbet, og der var Udsigt til at faa en tilfredsstillende Ordning, ligesom man ogsaa havde faaet en ny Overenskomst med Sporvejssekskabet, saa nu var man ude over de værste Følger af de Kontrakter, der var indgaaet under Krigen. Gudenaacentralen forventedes at komme i Virksomhed i Løbet af Aaret, og efter den Stigning af Raamaterialier og Arbejdsløn, der havde været, vilde Aarhus Kommune for sin Part faa bundet ca. 4 Mill. Kr. i dette Foretagende. Med de nuværende Priser vilde det alligevel være en god Forretning for Kommunen, idet det vilde bevirke en Brændselsbesparelse paa ca. 90000 Kr. aarlig, og det betød dog noget. Paa Vandværkets Budget havde man ogsaa regnet med en Kulpris af 130 Kr. pr. ton, men da denne Pris nu var højere, og det ekstra Dyrtdistillæg kom til, vilde det muligvis blive nødvendigt at gaa til en Forhøjelse her. Politimesteren havde oplyst, at der var udlaant 10 Betjente til Statspolitiet, og Taleren vilde i den Anledning forespørge, om Staten refunderede Kommunen disse Betjentes Løn. Paa Hospitalernes Konto var der opført et Beløb paa 151000 Kr. til Kommunens Patienter paa Sct. Josephs Hospital. Taleren havde hørt, at disse Patienter fik en meget daarlig Forplejning i Forhold til de 5-6 Kr., der daglig betaltes for dem, og henstillede, at Udvalget undersøgte dette samt overvejede, om der ikke nu efter de store Udvidelser var Plads til disse Patienter paa Kommunens Hospitaler. Til Pensionsfonden var der foreslaaet en Forøgelse af 40000 Kr.; men Taleren henstillede at tage under Overvejelse at forhøje dette Beløb, for man kom næppe i Aarhus udenom det Princip, som var gennemført af Staten og til Dels i Københavns Kommune. Taleren kunde give Hr. Møller Ret i, at man nu særlig trængte til Sparsommelighed og til Arbejde. Men han glemte at tage en tredje Ting med, som var lige saa nødvendig, nemlig Indskrænkning af Handelsavancen. Naar man fra den anden Side stillede Krav, maatte dette Krav ogsaa rejses, for den mægtige Avance havde mere end noget andet bidraget til at skabe den frygtelige Dyrtdid, som gjorde, at de forhøjede Lønninger næppe kunde slaa til. Saa længe Overklassen krævede et saa mægtigt Udbytte, skulde man være varsom med at prædike Moral for andre. Det var ogsaa denne Overklasse, som havde den største Skyld i den finansielle Stilling, idet man havde ødslet Penge ud af Landet til andre Formaal, saa det nu var umuligt at fremskaffe Laan og faa Midler til haardt paakrævede Udvidelser. Dr. Brammer havde talt kønt om at se Sandheden i Øjnene og om at spare; men Doktoren havde aldrig været paa Sparsommelighedens Side, naar det gjaldt om større Lønninger til Lægerne; naar det drejede sig om hans egne, tog han altid Munden fuld.

Bech henstillede til Formanden at rationere Taletiden, f. Eks. til 5 Minutter.

Formanden kunde gaa med hertil for de Medlemmers Vedkommende, som ønskede Ordet 2den Gang.

Mariane Thomsen gav en Oversigt over Alderdomsunderstøttelsen. Der var budgetteret en meget stor Sum, men Udvalget havde ikke turdet sætte den lavere, da der var Tale om en ny Lov paa dette Omraade. Alderdomsunderstøttelsen udgjorde i 1914 ca. 200000 Kr. og nu ca. 1 Mill. Kr., og i samme Tid var Antallet af Understøttede steget fra 1600 til 2000. Hvis man sammenlignede Danmark med andre Lande, stod Danmark vist højest med Hensyn til Størrelsen af Understøttelsen, og blandt Landets Byer var Aarhus igen en af de højeste. Alligevel kunde den næppe kaldes for høj her i Byen, idet den højeste Understøttelse var 70 Kr. for Ægtepar og 50 Kr. for ugifte, hvortil i de senere Aar var kommet et Dyrtidstillæg paa 20 og 12 Kr. Men der var en meget stor Tilgang af Alderdomsunderstøttede, baade fra selve Byen og tilflyttede fra andre Kommuner, og særlig stor var Tilgangen af Folk i Alderen 60-65 Aar. Disse havde tidligere været glade ved at faa et lille Tilskud til deres Fortjeneste, men i Krigsaarene havde de oppebaaret en meget stor Arbejdsløshedsunderstøttelse, og naar denne nu faldt bort, søgte de straks Alderdomsunderstøttelse. Denne kunde imidlertid ikke blive nær saa høj, og derfor var de i Reglen utilfredse. Taleren vilde ligesom Pastor Laursen slaa til Lyd for, at der skete en Forandring indenfor Fagforeningerne med Hensyn til disse ældre Folk, saaledes at de kunde faa Lov til at arbejde for en noget mindre Løn i Forhold til deres mindre Arbejdskraft og derved saa have den Glæde selv at kunne bidrage til deres Underhold. Det havde ogsaa stor Betydning for mange Mennesker, som ønskede lidt Hjælp til lettere Arbejde i Hus og Have, at kunne faa en ældre Mand eller Kvinde for billigere Penge, hvilket nu helt var udelukket. Men naar saadanne Mennesker fuldtud skulde forsørges af det offentlige, maatte Alderdomsunderstøttelsens Budget svulme meget stærkt op. Angaaende Fattigvæsenets Vedligeholdelsesudgifter, saa betød en Budgetsum jo ikke absolut, at Pengene skulde bruges, men Bygningerne var gamle og trængte til Forbedringer; maaske kunde man dog overveje Muligheden af at vente lidt med det paatænkte nye Vaskeri. Taleren kunde ikke dele Hr. Simonsens Optimisme med Hensyn til Kommunens Status. Man kunde ikke stille sig tilfreds med, at alt kunde klares, hvis man fik et Laan, for et Laan skulde engang betales, og det var en lidt farlig Vej at ville klare alt paa denne Maade. Men selvfølgelig kunde man komme i en saadan Situation, at man maatte være glad ved at faa et Laan paa nogenlunde rimelige Betingelser.

Kjeld Sørensen skulde ikke forlænge Diskussionen meget, da der allerede var sagt tilstrækkeligt, baade godt og daarligt. Men Ordførerne var jo Rigsdagsmænd, som sjældent kom til Møderne, og naar det saa endelig skete, maatte de jo sige meget. Taleren vilde ikke bebrejde Lønudvalget, at det var gaaet med til at sætte Lønningerne saa højt op, men vilde tværtimod tage sit Ansvar herfor sammen med Lønudvalget, og Fabrikant Møller skulde bære sig ad paa lignende Maade. Lønudvalget havde jo selv foreslaaet disse Lønninger, og saa kunde det ikke nytte, at dets Formand skældte ud paa Udvalgene, fordi de udbetalte Pengene. Det havde forbavset Taleren, at flere af Medlemmerne interesserede sig saa stærkt for Forsørgelsesvæsenet, for der var i Reglen ingen, der vilde være Medlem af disse Udvalg. Administrationen maatte dog her kaldes fuldt forsvarelig, og det nuværende Fattigudvalg havde i Modsætning til alle tidligere holdt sit Budget. De 50000 Kr. til Vedligeholdelse af Bygninger betød ikke absolut, at Pengene skulde bruges, men at man havde Lov til at bruge dem, hvis man fandt det nødvendigt. Taleren kunde ikke erkende, at Alderdomsunderstøttelserne var høje; de var netop slet ikke fulgt med Tiden, og der var næppe nogen, der under hele Krigen havde været saa daarligt stillet som de Alderdomsunderstøttede. Frk. Thomsen havde nævnt Maksimumshjælpen, men de fleste Understøttelser var meget lavere, og ligeledes havde man i Aar maattet nægte Hjælp til Beklædning og Brændsel. I det hele taget fik de Alderdomsunderstøtte næppe mere end Halvdelen af, hvad der udbetaltes igennem Arbejdsløshedskasse eller Hjelpekasse, saa hvis der skulde bebrejdes Alderdomsudvalget noget, maatte det snarere være, at man havde holdt for meget igen. Den stærke Tilgang af Folk i 60- 65 Aars Alderen kunde skyldes de forrykkede Forhold under Krigen, hvor mange Fabriker havde maattet standse, og naar de saa kom i Gang igen, antog de i Reglen ikke saa gamle Folk. Taleren vidste ikke, om der var Fagforeninger, der holdt paa lige Løn, uanset Alder og Arbejdsevne; men det havde i hvert Fald ikke været saaledes tidligere og var det næppe mange Steder endnu. Det kunde jo ikke nægtes, at man var kommen højt op med alle Udgifterne paa Budgettet; men Taleren vilde helst tage det saadan, at man tog det fælles Ansvar og saa stod Last og Brast med hinanden. Det kedelige ved disse Budgetforhandlinger var, at der ofte skulde drøftes Storpolitik i Stedet for de Sager, der laa for; men heldigvis var det kun to Gange om Aaret, man var udsat for dette.

Olesen var forbavset over, at Hr. Møller havde slaaet saa stærkt efter Alderdomsudvalget, for der forelaa jo 24 Gange om Aaret i Byraadet Indstilling fra Udvalgene angaaende Tildeling af Alderdomsunderstøttelse, og der blev aldrig gjort nogen som helst Bemærkning

til disse Indstillinger; det havde dog været rimeligere, om Hr. Møller var fremkommen med sin Kritik, da Indstillingerne forelaa. Hr. Møller kunde jo indtage Talerens Plads i Udvalget et Par Maaneder, saa vilde han nok indse, hvor meget der kunde spares. Fabrikant Møller havde forresten engang været Medlem af Alderdomsudvalget, men han sørgede for at komme ud af det snarest muligt, og man mærkede ikke noget til hans Reformer dengang. Der var næppe nogen, der vilde kalde de nævnte Understøttelser for høje, og naar der var Tilgang fra Landkommuner, var Grunden selvfølgelig, at disse Kommuner gav alt for lidt; der var Eksempler, hvor man havde budt 30 Kr. pr. Kvartal i Understøttelse. Forresten var Stavnbaandet jo forlængst ophævet, saa det stod enhver frit for at flytte, hvorhen han vilde.

Vald. Petersen havde ikke hørt nogen nævne et Sted, hvor der kunde spares noget, og hvis man tog noget fra eet Sted, vilde det muligvis gøre det værre andre Steder. Udvalgene havde sikkert alle gjort deres Bedste for at arbejde saa sparsommeligt som muligt, og det var derfor ikke særlig kønt af Pastor Laursen at benytte Lejligheden til et politisk Overfald. - Naar Brolægningsudvalget ikke havde foreslaaet Anlæg af Gangstier til Hasle, var det for at spare de 10000 Kr., det vilde koste, og Udvalget havde sikkert heller ikke noget imod, at man strøg nogle af Posterne paa Budgettet. De 6000 Kr. til Huslejenævnene kunde næppe siges at være for meget, og de blev vist væsentlig brugt til Administration. Hr. Møller havde foreslaaet at lægge 5 Øre paa Prisen for Elektricitet, og det havde Taleren i og for sig intet imod. Men det var lidt ulogisk af Hr. Møller, naar man huskede paa hans Stilling til det rige Sporvejselskab. Dette skulde efter hans Mening ikke betale den fulde Pris for leveret Strøm, men de rige Aktionærer maatte godt faa en Understøttelse af Kommunen. Hvis nu Belysningsvæsenet skulde lægge yderligere paa Prisen, burde Hr. Møller henstille til Sporvejselskabet at betale det samme Tillæg, ellers var der ikke megen Logik i hans Tale. Det var rigtigt, at de unge Mennesker skulde spare noget, og Taleren havde mange Gange henstillet dette til dem; men de Herrer Konservative kunde nu heller ikke taale, at de unge Arbejdere nød Livet paa en god Maade; de skulde hellere prædike Moral i deres egen Kreds. Man burde vist være varsom med at give Grundejerne Skylden for Bolignøden, som i første Række skyldtes de unormale Forhold i de sidste Aar. Man havde faaet Huslejeloven, fordi der maaske var 15 % daarligere Ejere, men der var sikkert lige saa mange % daarlige Lejere. Paa Politiets Konto kunde der vist spares en Del, og en Ambulancebil til Politiet vilde Taleren aldrig stemme for, især da der nu var Tale om et Redningskorps.

Taleren vilde foreslaa at stryge de 16000 Kr. til Bilen. Der var opført 4700 Kr. til

Beklædningshjælp til Politiet, men nu var man jo kommen af med Opdagelsespolitiet, og saa behøvede jo ingen Betjente at gaa civilklædt. En Post paa ca. 4000 Kr. til Automobiler, Cykler, Benzin o. s. v. kunde ogsaa nok spares. Politimesteren havde sagt, at der var 10 Betjente beskæftiget hos Statspolitiet; men Tallet havde til Tider været 12-13; det betød for Lønning og Uniform 70-80000 Kr. aarlig, som Byraadet forhaabentlig vilde vide at faa erstattet af Staten. Der fandtes nu 81 Betjente, og dette Tal kunde vist godt indskrænkes; man havde jo i alt Fald i flere Maaneder kunnet undvære dem, der gjorde Tjeneste ved Statspolitiet. En Mærkelighed var det, at Betalingen for Politivagter kun var forhøjet med 25 %; men der gjaldt det ogsaa private, hvorimod Sundhedsvæsenet, som Kommunen skulde betale, var forhøjet med 170 %. At have en Overbetjent for hver 5 Betjente, var blot at sætte 2. Klasses Stempel paa de øvrige, og en Betjent kunde nok passe sit Arbejde uden at have en Leder for hver Finger. Pastor Laursen og Frk. Thomsen havde været inde paa at tale om Fagforeningerne og de ældre Arbejdere, som blev lukket ude, fordi alle skulde have samme Løn. Men hvis en Mand paa over 60 Aar skulde have en mindre Betaling, vilde jo alle Arbejdsgivere have saadanne Folk. Taleren kunde dog oplyse, at ca. 85 % af alt Arbejde var Akkordarbejde, hvorved en Mand fik, hvad han havde fortjent. Lønningerne tyngede selvfølgelig haardt paa Kommunens Budget og Funktionærerne maatte nu klare sig med det, de fik. Angaaende Gravkastning kunde Taleren oplyse Pastor Laursen om, at Prisen herfor var meget forskellig, lige fra 80 Kr. til 8 Kr., eftersom det var 1. 2. eller 3. Klasses. Dr. Brammer havde talt om at spare, men saa straks efter forlangt en Kirkegaard Syd for Byen; det vilde vist blive en meget dyr Historie. Derimod var det rigtigt, at der var langt til Kirkegaarden, og det vilde være rart, om man kom bort fra denne Transport af Ligene om Aftenen og i Stedet for fik en Bil-Ligvogn til at hente dem, saa slap man for at følge mere end een Gang. Hvad de store Hospitalsudgifter angik, saa havde Lægerne megen Skyld deri, for naar Overlægerne stillede Krav, var det ikke let for noget Udvalg ikke at honorere disse.

Brøndum kunde tiltræde de fleste af Vald. Petersens Udtalelser. Det var let nok at kræve Sparsommelighed, men det gode Eksempel burde komme fra oven, for det var derfra Eksemplet smittede, enten det var godt eller daarligt. - Gangstien til Hasle var stillet i Bero, fordi der paatænktes en Regulering af Landevejen. Brolægningsudvalgets Budget var indskrænket saa stærkt, at hvis man tog Prisstigningen i Betragtning, blev der kun halvt saa meget til nye Arbejder som i Fjor. Paa sidste Aars Budget var de 35000 Kr. til Lille Torv sparet, fordi man gerne først vilde se det endelige Resultat af Bispetorvet. Af de

budgetterede 124000 Kr. til Nyanlæg var de 25000 Kr. tidligere bevilget til Skowangsvej, og dette Arbejde var tildels bragt til Udførelse. Naar man havde bygget Krematorium, var det for en Del for at skaffe Arbejde, men en Ovn vilde vist i Øjeblikket blive alt for dyr. En ny Kirkegaard var projekteret ved Silkeborg Landevej paa et Sted, hvortil der var omtrent lige langt fra den nordlige og sydlige Bydel. Anskaffelse af en Lastbil til Brolægningsvæsenet vilde sikkert betale sig godt, naar man saa paa Priserne for Vognmandskørsel. Taleren kunde ikke give Politimesteren Ret i, at Borgernes Sikkerhed blev større ved at faa flere Betjente, for der var Eksempler paa, at jo større en Institution blev, jo vanskeligere blev den at have med at gøre. Det kunde muligvis blive nødvendigt at hæve Huslejen noget baade i de kommunale og private Huse; men det var absolut forkasteligt, hvis denne Værdiforøgelse udelukkende skulde komme dem til gode, som i Øjeblikket ejede Ejendommene; denne Gevinst burde for en Del gaa til det offentlige til Fordel for Boligbyggeri, ellers kunde Taleren aldrig gaa med dertil. Taleren vilde gerne være med i Bestræbelserne for at faa de unge til at spare, men Ansvar, for at de ikke gjorde dette, laa hos Købmænd, Biografteaterejere, Restauratører o. s. v., og hos dem, der skaffede Luksusvarerne til Landet; det var dem, som lokkede Pengene ud af Arbejdernes Lommer, og der skulde de Herrer søge at gøre deres Indflydelse gældende.

Mousten bemærkede, at naar Lærerne i Aarhus ikke var særlig tilfredse med deres Løn, var der nogen Grund dertil, idet de ikke engang havde faaet et Svar paa deres Andragende. Efter den ny Lønningslov var mange Landsbyembeder 1000 Kr. større, og derfor var der ikke særlig Grund til Begejstring blandt Købstadlærerne. Hvad Hospitalerne angik, saa havde Dr. Brammer tidligere kritiseret Medicinforbruget og havde ogsaa faaet tilstillet de ønskede Oplysninger i den Anledning. Men for Fremtiden havde Udvalget tænkt at lade Medicinbøgerne følge med Regnskaberne, saa at enhver kunde se dem. Ansættelse af en Kemiker paa Hospitalet var ikke nogen Fordyrelse, idet Lønnen var den samme som for en Læge, og Lægepersonalet var ikke forøget af den Grund. Hvad det angik at faa Patienterne bort fra Sct. Josephs Hospital, saa havde dette vist lange Udsigter, for saa maatte man først have et Tuberkulosehospital. Der var vist ingen Grund til at klage over Forplejningen paa Sct. Josephs Hospital, for Patienterne tog næsten altid til i Vægt; Udvalget undersøgte ofte Forholdene derude og smagte paa Maden, og Forholdene maatte siges at være fuldt forsvarlige.

S. Petersen var enig med Vald. Petersen i, at det var nødvendigt med en Ambulancebil til Politiet, især da der muligvis kom et Redningskorps til Byen. Det var vel ikke Meningen, at

det skulde være en Panserbil til Politiet at køre ud mod Publikum med, for i saa Fald vilde Taleren meget betakke sig derfor. Frk. Thomsens og Pastor Laursens Udtalelser om Fagforeningerne bundede vist i, at mange Borgere gerne vilde have billig Arbejdskraft. I Talerens Fag var Lønnen meget variabel og rettede sig efter Arbejdsydelsen. Man skulde ikke tale om manglende Kammeratskab indenfor Arbejderklassen, for det var netop der, at Kammeratskabsfølelsen var stærkest. Der havde været slaaet paa, at Alderdomsunderstøttelsen var for stor. Men det var utænkeligt, at Folk kunde leve for mindre uden rent ud at lide Nød, og der var næppe nogen indenfor Byraadet, som kunde ønske at nøjes med en saadan Indtægt paa deres gamle Dage. Folk brugte maaske undertiden deres Penge paa en daarlig Maade, men det slette Eksempel kom fra Overklassen. Forresten kunde en Familie med en Indtægt af 4-5000 Kr. ikke lægge noget til Side i disse Tider. Taleren kunde eventuelt nok gaa med til en Lejeforhøjelse i de kommunale Huse, hvis den blev foretaget paa en fornuftig Maade; Udgiften til Vedligeholdelse og Skatter var jo ogsaa steget. At ophæve Huslejeloven vilde næppe kunne forsvares i Øjeblikket, og hvis Loven forandredes, burde det være i den Retning, at Nævnene fik større Myndighed; det vilde aldrig skade den retsindige Grundejer. Ellers skulde Taleren ikke komme nærmere ind paa Budgettets mange Punkter, men vilde henstille til Alderdomsudvalget at undersøge Muligheden for en Forhøjelse af Alderdomsunderstøttelsen, hvis der var Midler dertil, særlig til de gamle og svage, som slet ikke kunde bestille noget; de trængte meget haardt til en Forhøjelse. Naar der kom mange gamle Folk til Aarhus, saa var det blot Bevis paa, at der endnu var mange karrige Sogneraad, og det tjente Aarhus til Ros, at man her saa lidt anderledes paa dette Forhold.

Formanden protesterede mod Pastor Laursens Udtalelse om, at Byens Bankforbindelse skulde bestemme Retningslinien for Kommunens Politik og Byraadets Arbejde. Taleren havde siden Juni Maaned i Fjor mange Gange fremlagt den økonomiske Situation for Byraadet og stadig hævdede, at Budgettet maatte lægges saaledes, at det kunde balancere, og at Overskridelserne maatte komme ind ved forøget Skat. Siden havde Taleren fremsat Forslag herom uden nogen Foranledning fra Bankens Side og havde kun een Gang haft en Samtale med Bankdirektøren, hvilket var meddelt paa det lukkede Møde og derfor ikke burde drages frem her. - Taleren vilde henstille til Brolægningsudvalget, hvis det sparede noget paa de brolagte Gader, saa at tænke paa de makadamiserede, for de var flere Steder i daarlig Stand. At sælge Kommunens Ejendomme kunde næppe nytte stort, da man kom til at lade de fleste Penge staa i dem.

Men det vilde vist blive nødvendigt at lægge Købstadkommunernes Byrder over paa Staten, saaledes at Skattebyrden blev nogenlunde ligeligt fordelt paa Landets Folk, eller ogsaa maatte Staten sørge for, at de, der havde deres Næring i en By, ikke kunde unddrage sig deres Forpligtelser over for Byen. Det var en stor Skam saaledes at løbe fra sine Forpligtelser, og hvis disse Folk ikke selv kunde indse det, maatte Lovgivningmagten tage fat derpaa.

Efter korte Udtalelser af Simonsen og Møller sluttede Formanden Forhandlingen og indkaldte eventuelle Ændringsforslag inden førstkommande Mandag Middag.

Forslaget overgik til 2. Behandling.

Uddrag fra byrådsmødet den 11. marts 1920 - side 4

[Til første side](#)

[Klik her for at åbne den oprindelige kilde](#)

(J. Nr. 448-1919)

Forslag til Overslag over Kommunens Indtægter og Udgifter for 1920- 21.

-2. Behandling.

Formanden gennemgik udførligt samtlige Konti i Budgetforslaget og de dertil stillede Ændringsforslag.

Følgende Ændringsforslag forelaa:

Ad Udgiftskonto V. Forslag fra Skoleudvalget om, at Konto V 6 a forhøjes med 4000 Kr. til Regulering af Skolegaarden i Borgerskolen ved Nørrebrogade, at Konto V 7 f forhøjes med 15500 Kr., hvoraf 14000 Kr. til Udvidelse af Skoletandklinikken, og at Konto V 7 o forhøjes med 4700 Kr.

Budgetudvalget anbefaler dette Forslag, dog saaledes, at Udgiften paa 14000 Kr. fordeles over

2 Aar.

Vedtoges.

Ad Udgiftskonto VI. Forslag fra Politimesteren om, at Overbetjentenes Antal øges med 9, hvad der vil medføre en Merudgift af 2200 Ki., eller at der bliver optaget 2200 Kr. til Tillæg

til Politibetjente, der ansættes ved Arbejde af overordnet Art, eller at Inspektionsbetjentenes Antal øges med 4, hvad der vil medføre en Merudgift af 800 Kr., Konto VI 1 a 1.

Budgetudvalgets Flertal anbefaler, at 4 af Betjentene bliver Inspektionsbetjente, saaledes at der af disse bliver 8. Mikael Johansen anbefaler derimod, at der stilles 2200 Kr. til Raadighed for Politimesteren til de Betjente, som ansættes ved Arbejde af overordnet Art.

Mikael Johansen beklagede, at det ikke havde været muligt at faa Flertal for hans Forslag i Budgetudvalget, skønt Politimesteren saa stærkt ønskede det. Taleren vilde ganske kort anbefale sit Ændringsforslag, skønt der jo ikke var meget Haab om at faa det vedtaget i Byraadet. Det var enstemmig vedtaget af Politiraadet, og samtlige Betjente var af samme Mening.

Formanden meddelte, at Budgetudvalgets Flertal ikke havde ønsket, at Politimesteren saaledes skulde have Penge til Uddeling, men at det retteste vilde være at have bestemte og faste Former indenfor Politiet.

S. Petersen bekræftede, at Sagen var behandlet i Politiraadet; men der blev ikke vedtaget nogen Indstilling om Ansættelse af flere Overbetjente, hvilket Taleren ogsaa havde udtalt sig imod. Derimod henstillede man til Politimesteren at ansøge Byraadet om et Tillæg til de Betjente, der havde Arbejde at udføre udover den normerede Tid eller Arbejde i mere betroede Stillinger.

Mikael Johansen havde netop udtrykkelig sagt, at der i Politiraadet var Enighed om at andrage om de 2200 Kr. til Politimesteren, og S. Petersen havde selv stemt derfor.

Formanden bemærkede, at der ikke stod noget i Andragendet om, at det skulde være Betaling for Overarbejde, men derimod for mere ansvarligt Arbejde. Taleren vilde anbefale Budgetudvalgets Forslag.

Flertallets Forslag vedtoges.

Forslag fra "Den socialdemokratiske Byraadsgruppe" om, at der til Konto VI 5 r føjes følgende Tekst: "Alt efter Byraadets nærmere Bestemmelse". - Anbefalet af Budgetudvalget.

Formanden oplyste, at Ændringsforslaget var begrundet i, at der for Tiden arbejdedes paa at skaffe anden Ambulance til Byen.

Vedtoges.

Ad Udgiftskonto VII. Forslag fra Udvalget for Sygehusene om, at der bliver medregnet 15900 Kr. til Indretning af 2 treværelses Lejligheder i Vaskeribygningen paa Marselisborg Hospital, saaledes at Halvdelen af Udgiften bliver optaget paa Budgettet for 19 20/21 og sidste Halvdel paa Budgettet for 19 21/22 Konto VII 4 b 4 a. - Anbefalet af Budgetudvalget.

Vedtoges.

Forslag fra samme Udvalg, om, at Konto VII endvidere maa blive forhøjet saaledes:

Konto VII 4a2cmed..... 14000,00

Konto VII4a 5amed..... 1000,00

Konto VII4b 1a10 med..... 200,00

Konto VII4b 1a23 med..... 3000,00

Konto VII4b 2cmed..... 3000,00

Konto VII4b 5amed..... 800,00

-Anbefalet af Budgetudvalget.

Vedtoges.

Ad Udgiftskonto VIII. Forslag fra Udvalget for Brolægning m. m. om, at Kontoerne VIII 2 a 1, 2 og 3 udgaar

af Budgettet me'd..... 94000,00

at Konto VIII 2 b ligeledes udgaar med 7000,00 idet denne Udgift indlemmes under Udgiften for VIII2c 2,

at Konto VIII2c 2forhøjesmed.... 26000,00

at Konto VIII5g 1udgaar med..... 12000,00

at Konto VIII5g 2forhøjesmed.... 8000,00

idet man mener saa at kunne faa 2 Automobiler, og at Afgiften for Holdepladser forhøjes méd 1000,00

-Anbefalet af Budgetudvalget.

Vedtoges.

Ad Udgiftskonto IX. Forslag fra Udvalget for Belysningsvæsenet om, at Udgiften til Byens

Belysning forhøjes saaledes:

Konto IX 1 med..... 14947,55

Konto IX 2 med..... 8500,00

-Anbefalet af Budgetudvalget.

Vedtoges.

Ad Udgiftskonto XI. Forslag fra Sundhedskommissionens Formand om, at Honoraret til Sundhedskommissionens Sekretær maa blive forhøjet med 300 Kr., Konto XI 4 a 4 - Budgetudvalget kan ikke anbefale Forslaget.

Budgetudvalgets Indstilling vedtoges.

Ad Udgiftskonto XII. Forslag fra Brandkommissionen og fra Udvalget for Bygninger og Inventar om, at Konto XII 2 f forhøjes med 8000 Kr. til Anbringelse af et Brandskab ved hvert af Kommunens 4 Etablissementer af Træhuse. - Anbefalet af Budgetudvalget.

Vedtoges.

Ad Udgiftskonto XIX. Andragende fra Bestyrelsen for "Den gamle Borgmestergaard" om, at Kommunens Bidrag maa blive forhøjet med 2900 Kr., Løntillæg til Translatør Holm, Konto XIX 2. - Budgetudvalget anbefaler en Forhøjelse af 2000 Kr.

Budgetudvalgets Indstilling vedtoges.

Andragende fra Foreningen til Dyrenes Beskyttelse om en Forhøjelse af 500 Kr., saaledes at Kommunens Bidrag til Foreningen bliver 1000 Kr., Konto XIX 5 k - Anbefalet af Budgetudvalget.

Vedtoges.

Brammer henledte Opmærksomheden paa, at det var et ikke helt ringe Beløb, der medgik til Observatoriet, og Observatoren burde derfor ogsaa have til Opgave at holde Forelæsninger i Aarhus. Det saa mærkeligt ud, at han averterede om Afholdelse af Foredrag og Forelæsninger alle Vegne undtagen netop i Aarhus. Taleren vilde gøre Bestyrelsen opmærksom paa, at det var af meget stor Betydning, om der blev holdt videnskabelige Forelæsninger i Aarhus, ogsaa af Hensyn til Arbejdet for et jysk Universitet i Aarhus, og Observatoren burde snarest mulig paalægges en saadan Forpligtelse.

Formanden svarede hertil, at Observatoren havde holdt mange Forelæsninger i Aarhus, f.

Eks. blandt Lærerpersonalet, og at han ogsaa var villig til at holde Forelæsninger for Byens Borgere, saa snart der samledes en Kreds, som anmodede ham derom. - Men Taleren vilde gøre opmærksom paa, at disse Bemærkninger havde hørt hjemme under 1. Behandling, og at denne Sag ikke kunde diskuteres yderligere nu.

Ad Indtægtskonto III. Forslag fra Vandværksudvalget om, at Afgiften for Vand ud over den alt foreslaaede Forhøjelse yderligere forhøjes saaledes: Med 1 Øre pr. Kubikmeter for Vand til Husholdningsbrug og hver af Taksterne for Vandet til Næringsbrug med 2 Øre pr. Kubikmeter, hvad der vil medføre en Forhøjelse af Konto III d 3 med.....
13000,00

og af Konto III d 4 med 12000,00

-Anbefalet af Budgetudvalget.

Vedtoges.

Forslag fra Udvalget for Belysningsvæsenet om, at Indtægten forhøjes saaledes:

Konto IIIe 1amed..... 8500,00

Konto IIIe 2amed..... 199800,00

Konto IIIe 2bmed..... 160000,00

Konto IIIe 2dmed..... 20800,00

Konto IIIe 2fmed..... 20000,00

Konto IIIf 1amed..... 10127,00

Konto IHf 1bmed..... 4820,55

Konto IIIf 2med..... 386994,00

Konto IIIf 3amed..... 984400,00

Konto IIIf 3bmed..... 57600,00

Konto IIIf 3cmed..... 12800,00

-Anbefalet af Budgetudvalget.

Vedtoges.

Forslag fra samme Udvalg om, at Udgiften forhøjes saaledes:

Kontoerne III e 2 a og b, Udgift til

Kul og Brændselolie, med..... 285000,00

Konto III f 2 a, Udgift til Kul, med 1200000,00

-Anbefalet af Budgetudvalget.

Vedtoges.

Ad Indtægtskonto XI. Forslag fra Budgetudvalget om, at Skat af Aktieselskaber - som Følge af tilgaaet Oplysning fra Skattekontoret - maa blive forhøjet fra 350000 Kr. til 450000 Kr. Vedtoges.

Udgiftskonto V forhøjedes altsaa med 17200 Kr., Udgiftskonto VI med 800 Kr., VII med 29950 Kr., IX med 23447,55 Kr., XII med 8000 Kr. og XIX med 2500 Kr., medens Udgiftskonto VIII nedbragtes med 85000 Kr.

Vandværkets Overskud forhøjedes med 25000 Kr., Elektricitetsværkets med 124100 Kr., og Gasværkets med 256741,55 Kr.

Indtægtskonto XI b blev forhøjet med 100000 Kr., medens Formue- og Lejlighedsskattens Beløb blev nedbragt med 571944 Kr., efter at samtlige Skatters Afgangsbeløb, der beregnes procentvis af Hovedligningens Beløb, var nedbragt med 63000 Kr.

Derhos blev det besluttet, at der til Teksten for Konto VI 5 r skulde føjes: "Alt efter Byraadets nærmere Bestemmelse."

Ellers vedtoges Budgettet, der blev gennemgaaet Post for Post, i den Skikkelse, hvori det i Udkast forelaa fra Budgetudvalget, og det Beløb, der efter Hovedligningen vil være at ligne paa Formue og Lejlighed, kommer da til at udgøre 9514379 Kr. 97 Øre.

Da samtlige Skatters samlede Beløb imidlertid overstiger med 6300258 Kr. 87 Øre det Beløb, hvormed det i Henhold til § 22 i Lov Nr. 79 af 20. April 1908 skal sammenholdes, skal Indenrigsministeriets Samtykke til Skatteudskrivningen erhverves.

Det vedtoges for 1920-21 at fastsætte den i § 20 i "Vedtægt for Ligning af personlig Kommuneskat i Aarhus Købstadkommune" ommeldte Procentdel, der vil være at lægge til det Beløb, som skal udskrives efter Formue og Lejlighed, til 5 %.

[Klik her for at åbne den oprindelige kilde](#)

(J. Nr. 448-1919)

Andragende fra Dansk Sygeplejeraad om Tilskud.

Kunde ikke bevilges.

Uddrag fra byrådsmødet den 22. april 1920 - side 2

[Til første side](#)

[Klik her for at åbne den oprindelige kilde](#)

(J. Nr. 448-1919)

Indenrigsministeriets Samtykke til Skatteudskrivningen efter det ny Budget.

Toges til Efterretning.

